

Dahilde İşleme Rejimi İle Türk Sanayisi Montajcıya Mı Dönüşüyor?

Onur ÇELİK - YMM

Dünya'da hiç bir ülkenin gerek mutlak gerekse mukayeseli olarak ekonomik bakımdan tüm alanlarda diğer ülkelerden üstün olamayacağı ve kendi kendisine yetemeyeceği artık bilinen bir gerçektir. Kaldı ki, günümüzde de hiçbir ülke tam anlamıyla dışa kapalı ve korumacı bir ekonomik sisteme sahip değildir. Çünkü dış ticaret sıfır toplamlı bir oyun değildir.

Bu çerçevede Türkiye de var olan ekonomik yapının değiştiğini ve bu değişime direnmenin mümkün olmadığını fark etmiş ve 1980'li yıllara kadar uyguladığı ithal ikameci dış ticaret politikası terk etmiş, ihracata ve sanayileşmeye dayalı bir dış ticaret politikasını uygulamaya koymuştur. Söz konusu politikanın benimsenmesiyle dış ticaret rejimlerinden biri olan Dahilde İşleme Rejimi (DİR) uygulamaları da Türkiye'nin gündemine alınmıştır.

Dahilde İşleme Rejimi, serbest dolaşımda olmayan eşyanın, Türkiye gümrük bölgesi içerisinde işleme faaliyetine tabi tutulmak üzere geçici olarak ithal edilmesi ve işleme faaliyeti sonrasında elde edilen işlem görmüş ürünün yeniden ihraç edilmesi mantığına dayanan ekonomik etkili bir gümrük rejimidir.

Dahilde İşleme Rejimi, ihracatçılara dünya piyasa fiyatlarından hammadde ve ara mamül temin etmek suretiyle ihracatı artırmak, ihraç ürünlerine uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazandırmak, ihraç pazarlarını geliştirmek ve ihraç ürünlerini çeşitlendirmek amacıyla uygulamaya konulmuştur.

Bu süreçte DİR'in ihracatçılara sağladığı avantajlar ise kısaca; ithalatta Gümrük Vergisi, KKDF, KDV, ÖTV ile diğer vergi ve fonlardan istisna tutulmak, bu vergilerin tahsil edilmemesi nedeniyle talep edilen teminatları indirimli oranlarda verebilme imkanı ve ticaret politikası önlemlerine tabi olmamak olarak sıralanabilir.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2010-2015 yılları arasında DİR kapsamında gerçekleştirilen ithalat Türkiye'nin toplam ithalatının %13'üne tekabül etmektedir.

İhracat tarafına bakıldığında, 2010-2015 yılları arasında DİR kapsamında gerçekleştirilen ihracat ise Türkiye'nin toplam ihracatının % 43'ünü oluşturmaktadır.

Başta otomotiv, demir-çelik, deri ve deri mamulleri, çimento, cam, gıda, toprak ve seramik ürünleri, orman ürünleri, tekstil gibi birçok sektör ihracatını bu sistem üzerine kurgulamaktadır.

Avrupa Birliđi lkelerinde üreticilerin DİR kullanımı % 5 civarında iken, Türkiye de bu oran % 70 seviyesindedir!

Mevcut Sanayi Politikası Sürdürülebilir Mi ?

İhracatı teŖvik etmek adına üreticiye ucuza girdi temin etmek önemli olmakla birlikte, Dahilde İŖleme Rejiminin yaygınlaŖmasıyla ülkemizde önem arz eden bütün sanayi kolları neredeyse ithalat yapmadan ihracat yapamaz hale gelmiŖ, kendi teknolojisini geliŖtirmeyen ve yüksek oranda katma değer yaratamayan, tabiri caiz ise kendilerine montajcılık rolünü üstlenmeyi kabullenmiŖ bir yapıya dnŖmŖtr.

Nitekim, Türkiye ihracat kompozisyonunun % 80'i sanayi ürünlerinden oluŖmakta buna mukabil Türkiye'nin her 100 Dolarlık ihracatının 65 Dolarlık kısmı ise ithal girdiye dayanmaktadır.

Dahilde İŖleme Rejimine olan bağımlılık yerli üreticileri de eŖitli yönlerden darboğaza sürükleyebilmektedir. lke içerisinde üretimi mümkün ve uluslararası standartlarda kaliteye sahip olan hammaddenin veya ara malının yerli üreticilerden temin edilmek yerine ithal edilmesi, yerli üreticilerin kapasite kullanım oranlarını dŖrerek atıl kapasitelerin ortaya çıkmasına, üretim maliyetlerinin daha da yükselmesine ve istihdam edilen kiŖi sayısının azalmasına yol açabilmektedir.

Dünya'da korumacılığın giderek arttığı, ticaret ve kur savaŖlarının gündemde olduğu bir dönemde, ithalatın bir türevi olan Dahilde İŖleme Rejimine dayanan ve montajcılık felsefesi üzerine kurgulanan bir sanayi ve ihracat politikası sürdürülebilir olmadığı gibi, mevcut olan yerli sanayinin de giderek azalmasına neden olacaktır.

zm tabi ki ithal ikameci ekonomi modeline dönmek veya ihracattan vazgeçmek değil, teknoloji geliŖtiren, katma değer yüksek ürün üretebilen, değer zinciri oluŖturabilen bir sanayi ve dıŖ ticaret politikası tasarlamaktır.

Türkiye olarak 3. Sanayi Devrimini kaçırdık, bari "Endüstri 4.0" olarak isimlendirilen 4.Sanayi Devrimini kaçırmayalım.